

Павлодар облысы әкімдігі
Павлодар облысы білім беру басқармасының
«Жаяу Мұса атындағы Ақсу жоғары көпсалалы колледжі» ШЖҚ КМК

Бекітемін

«Жаяу Мұса атындағы Ақсу
жоғары көпсалалы колледжі» ШЖҚ КМК
басшысы

А. Айтуарова

2023 ж.

**Жаяу Мұса атындағы Ақсу жоғары көпсалалы колледжінің
инженер-педагог қызметкерлерінің
ар-намыс және кәсіби этика
КОДЕКСІ**

АҚСУ
2023 ж.

Колледждің инженер-педагог қызметкерлерінің ар-намыс және кәсіби этика кодексі

I. Жалпы ережелер

- 1.1 Осы колледждің инженерлік-педагогикалық қызметкерлерінің ар-намыс және кәсіби әдеп кодексі (бұдан әрі-Кодекс) колледждің инженерлік-педагогикалық қызметкерлерінің білім алушылармен және олардың ата-аналарымен, әріптестерімен өзара қарым-қатынас қағидаттарын, қағидаларын және мінез-құлық нормаларын белгілейді.
- 2.1 Кодекс колледждің міндеті, саясаты, сапа мақсаттары мен құндылықтары негізінде жасалған.
- 3.1 Колледждің инженерлік-педагогикалық қызметкерлерінің осы Кодексті білуі және сақтауы олардың кәсіби қызметі мен еңбек тәртібінің сапасын бағалау критерийлерінің бірі болып табылады.
- 4.1 Корпоративтік мәдениет пен этика бірдей дәрежеде колледждің барлық оқытушылары мен қызметкерлерінің ісі болып табылады..
- 5.1 Осы Кодекс басшылықты қоса алғанда, колледждің барлық қызметкерлеріне қолданылады.
- 6.1 Инженерлік-педагогикалық қызметкерлер мен колледж қызметкерлері осы Кодексте белгіленген іскерлік қарым-қатынас пен мінез-құлық қағидаттарын, нормалары мен ережелерін сақтау бойынша өз еркімен міндеттемелер қабылдайды.
- 7.1 Осы кодекстің мәтіні колледждің ресми сайтында орналастырылады.

II. Нормативтік сілтемелер

2.1 Осы Кодекс нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес әзірленді және Қазақстан Республикасының жалпыға бірдей танылған адамгершілік қағидаттары мен нормаларына негізделген:

- 1995 жылғы 30 тамыздағы Қазақстан Республикасының Конституциясы;
- 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ҚРЗ Қазақстан Республикасының

Еңбек кодексі;

- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-II Заңы;

- «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V ҚРЗ Заңы;

- «Педагогикалық әдеп қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің м.а. 2015 жылғы 18 қарашадағы № 9 бұйрығы.

III. Педагогикалық этика принциптері

3.1 Адамгершілік әдептілік, колледж мүдделеріне адалдық, кәсіби борышқа адалдық инженерлік-педагогикалық қызметкерлер мен колледж қызметкерлерінің мінез-құлқының адамгершілік-этикалық стандартының негізін құрайды.

3.2 Өз қызметінде колледж оқытушысы мен қызметкері педагогикалық және қызметтік этиканың келесі қағидаттарын ұстануы тиіс:

- **отансүйгіштік:** оқытушы мен қызметкер өз іс-әрекетімен және мінез-құлқымен көп қырлы қызметтің барлық салаларында колледждің беделін, имиджін сақтайтын және нығайтатын өз колледжінің патриоттары, құндылықтар мен

корпоративтік рухты ұстанушы болуға тиіс; білім алушыларда Отанға, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздеріне деген мақтаныш, адалдық пен құрметке, өз колледжіне деген мақтаныш сезімін тәрбиелеуге;

- **педагогтың адалдығы:** оның білім беру нәтижесіне жауапкершілігін, өз қызметінде түзетулер енгізе білуін, сынға және рефлексияға қабілеттілігін, білім алушылардың, ата-аналардың, әріптестердің кез-келген пікірлеріне ашықтығын болжайды;

- **жеке тұлғаның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу:** колледж оқытушысы немесе қызметкері білім алушының, ата-ананың, оның кәсіби назарын аударатын адамдардың ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтейді, олармен қарым-қатынаста әдепті. Ол оқушының дамуын шын жүректен тілейді, оған әрдайым көмекке келуге дайын, оқушының жетістіктерін (сәтсіздіктерін) бағалауда нәзіктік танытады. Білім беру процесіне қатысушыларға қатысты физикалық, моральдық және психикалық зорлық-зомбылық әдістерін қолдануға ЖОЛ БЕРІЛМЕЙДІ;

- **жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтеу:** жалпыадамзаттық құндылықтардың басымдығын мойындай отырып, педагог әр ұлттық мәдениеттің ерекшеліктеріне, құндылықтары мен қадір-қасиетіне құрметпен қарайды. Колледж оқытушысы немесе қызметкері ұлтаралық қатынастар мәдениетін тәрбиелейді, білім алушыларда жасына, жынысына, тіліне, ұлтына, дініне, азаматтығына, тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына немесе кез келген өзге мән-жайларға қарамастан барлық ұлттардың және барлық адамдардың құқықтары мен қадір-қасиетін құрметтеуді оятады. Оқытушы немесе колледж қызметкері ұжымда сенім мен құрмет климатын қалыптастыруға ықпал етеді;

- **кәсіби ынтымақтастық:** мұғалім мамандықтың беделіне қамқорлық жасайды, әріптестерінің ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтейді, оқытушының беделіне нұқсан келтіретін әрекеттерге ЖОЛ БЕРІЛМЕЙДІ. Қандай да бір нысанда болса да, әріптестерінің сенімін теріс пайдалануға, олардың кәсіби міндеттерін орындауға кедергі келтіруге, оларға қандай да бір зиян келтіруге жол берілмейді. Колледж оқытушысы немесе қызметкері әріптестеріне теориялық және әдістемелік шеберлік деңгейін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жәрдемдеседі, қиыншылыққа тап болған әріптестеріне көмекке келеді. Кәсіби ынтымақтастық өтірік пен әділетсіздікке сылтау бола алмайды;

- **кәсіби дамудың үздіксіздігі:** колледж оқытушысы немесе қызметкері өзінің кәсіби шеберлігін, интеллектуалды, шығармашылық және жалпы ғылыми деңгейін жетілдіреді.

IV. Педагогикалық және қызметтік этиканың негізгі нормалары.

Өз қызметінде колледж оқытушысы және қызметкері:

- білім алушылар мен тәрбиеленушілерді жоғары адамгершілік рухында тәрбиелеуге, ата-аналарға, этномәдени құндылықтарға құрметпен қарауға, қоршаған әлемге ұқыпты қарауға ықпал етеді;

- Қазақстан Республикасының педагог қызметкерінің жоғары атағының беделін түсіруге қабілетті іс-әрекеттер жасауға жол бермейді;

- өз қызметтік міндеттерін адал және сапалы орындайды:

- колледждің сапа менеджменті жүйесінің (СМЖ) талаптарын орындау;

- өзінің кәсіби шеберлігін үнемі жетілдіріп отырады, өзін-өзі тәрбиелеу және өзін-өзі жетілдірумен белсенді айналысады;

- еңбек тәртібін мүлтіксіз сақтайды, жұмысқа уақытында және кешікпей келеді;
- ТЖКБ сыбайлас жемқорлықтың алдын алу шараларын қабылдайды, өзінің жеке мінез-құлқымен адалдықтың, бейтараптық пен әділдіктің үлгісін көрсетеді;
- қызметтік ақпаратты пайдакүнемдік және өзге де жеке мақсаттарда пайдалануға жол берілмейді;
- жеке мысалмен ұжымда тұрақты және жағымды моральдық-психологиялық жағдай жасауға ықпал етеді;
- өздерінің қызметтік міндеттерін орындау кезеңінде іскерлік стильді ұстанады (қатаң және тартымды түрі, стильділігі, түс шешімдеріндегі, аяқ киімдердегі және аксессуарлардағы ұстамдылығы; ұқыптылық - ұқыпты және күтімді түр, макияждағы орташа, шашы сабырлы стильде болуы тиіс; ерлер шаштару қырқылып, қырынуы тиіс; қысқы және маусымаралық кезеңде - ауысымды аяқ киімнің болуы, жұмыс орнында сыртқы киімде, сондай-ақ бас киімде болуға жол берілмейді;
- жалпы мінез-құлық мәдениетін сақтайды, сыпайылық танытады, адамдарға көңіл бөледі, әдептілік, мейірімділік, ықыластылық, ұқыптылық танытады;
- өз сөйлеу мәдениеті мен қарым-қатынас стиліне қамқорлық жасайды, жасына және/немесе лауазымдық жағдайына қарамастан бір-біріне «Сіз» деп жүгінеді;
- олар сөйлеу мәдениеті мен қарым-қатынас стиліне қамқорлық жасайды, жасына және/немесе лауазымдық жағдайына қарамастан бір-біріне «Сіз» деп жүгінеді;
- әр түрлі ұлттардың өкілдері болып табылатын қызметкерлер мен білім алушылардың салт-дәстүрлеріне құрметпен қарау, этникалық және ұлттық топтардың ерекшеліктерін ескеру;
- колледжде арнайы орындарда тамақ ішуге;
- колледж мүлкіне ұқыпты қарайды және оны жеке мақсатта пайдаланбайды.

V. Мінез-құлық этикасының негізгі нормалары

Білім беру процесіне қатысушылармен қарым-қатынастағы этика

- Білім беру процесіне қатысушылармен қарым-қатынаста колледждің инженерлік-педагогикалық қызметкерлері келесі мінез-құлық принциптерін ұстануы керек:
 - жасына, жынысына, ұлтына, дініне, азаматтығына, тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына немесе кез келген өзге де мән-жайларға қарамастан білім алушының мінезін, ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу;
 - олардың білім алушыларға деген талабы оң және негізделген болуы керек, кәсіби этиканың өзегі болуы керек;
 - білім беру процесіне қатысушыларға қатысты қаржылық және өзге де бопсалау фактілеріне жол бермеу, өз әріптестері тарапынан мұндай әрекеттердің жолын кесуге күш салады;
 - өз іс-әрекеттерімен қоғам тарапынан негізделген сынға жол бермеу, оған шыдамдылық таныту, кемшіліктерді жою және кәсіби қызметін жақсарту үшін сындарлы сынды қолдану;
 - білім беру процесіне қатысушыларға кәсіби қолдау көрсету, білім

алушыларда оқуға деген ынтаны арттыруға, өз күштері мен қабілеттеріне деген сенімді нығайтуға ұмтылу;

- өз жұмысы үшін қосымша сыйақы талап етпеу;
- жеке өмірге қол сұғылмаушылық құқығына ие болу құқығы.

VI. Әріптестермен қарым-қатынастағы мінез-құлық этикасы

Әріптестермен қарым-қатынаста колледждің инженерлік-педагогикалық қызметкерлері:

- жалпы қабылданған моральдық-этикалық нормаларды сақтайды және алқалылық, серіктестік және сыйластық қағидаттарына негізделеді;
- мінез-құлқы (қылығы) дұрыс болмаған жағдайда міндетті түрде кешірім сұрайды;
- басқа қызметкерлердің қатысуымен әріптестерін, бағыныштыларын, басшысын сынаудан бас тартады;
- басқа инженерлік-педагогикалық қызметкердің немесе колледж қызметкерінің кәсіби біліктілігіне көпшілік алдында күмән келтірмейді;
- қауесеттерге теріс қарайды, олардың таралуына кедергі жасайды;
- басшыларға, әріптестерге, бағыныштыларға және білім алушыларға «Сіз» деп жүгінеді;
- жұмыс уақытында тек тікелей лауазымдық міндеттерді орындауға байланысты істермен айналысуға;
- жалған сөз айтпауға, ұстамдылық пен басқыншылық танытпауға, шара мен өзін-өзі иелену сезімін жоғалтпауға;
- әріптестеріне жұмыста көмектесуге, білімі мен тәжірибесімен бөлісуге;
- колледжде маңызды шешімдер ашықтық және жалпы қатысу қағидаттары негізінде қабылданады.
- негізгі кәсіби міндет ретінде жұмысқа деген көзқарас білім алушылар мен олардың әріптестері үшін үлгі бола алады;
- ғылыми-педагогикалық біліктіліктің жоғары деңгейін үнемі қолдай отырып, құзыретті болу;
- білім алушылардың білімін, іскерлігі мен дағдыларын адал және объективті бағалау;
- колледждің педагогикалық жетістіктерін көбейту ісіне өз күшін, білімі мен тәжірибесін қосу.

VII. Инженерлік-педагогикалық қызметкерлер мен колледж қызметкерлері бұлай істемейді:

- әріптестер мен студенттердің қадір-қасиетін қорлау, балағат сөздерді қолдану, тәкаппарлық пен таныстық таныту;
- студенттердің алдында әріптестерінің жеке өмірі мен олардың кемшіліктерін талқылау;
- мас күйінде келу және колледжде алкогольдік ішімдіктерді ішу, арнайы емес жерде темекі шегу;
- білім алушылардан сыйлықтар немесе ақшалай сыйақылар қабылдау;
- діни идеяларды, сондай-ақ ұлтаралық бірлік пен конфессияаралық келісімге қайшы келетін пікірлер мен көзқарастарды тарату;
- жұмысқа кешігіп келу, сабақ өткізу уақытын қысқарту немесе қызметтік

міндеттерін орындау, оларды себепсіз өткізіп жіберу;

- қызметтік міндеттерін орындау кезінде дөрекілік пен немқұрайлылық таныту;

- білім алушыларға қатысты қызметтік өкілеттіктерін асыра пайдалану, олардың білімін бағалау кезінде студенттерге біржақты көзқарасқа жол беру;

- колледж әкімшілігінің шешімдері мен олардың бөлімдерінің қызметі туралы жалған ақпарат тарату.

- білім алушылардың академиялық адалдық құндылықтарын қабылдауы үшін барлық мүмкіндіктер мен рұқсат етілген тәсілдерді пайдалану, білім алушыларға бұл туралы үнемі еске салу, осы қағидаттарды мүлтіксіз сақтау;

- ОӘК уақытында және сапалы әзірлеу;

- оқытудың жаңа заманауи түрлерін пайдалана отырып сабақтар өткізу;

- өзінің кәсіби біліктілік деңгейін үнемі арттыруға, икем мен дағдыларды жетілдіруге;

- білім алушылардың жұмысында да, өзінің оқытушылық және ғылыми қызметінде де плагиатқа жол бермеу;

- оқу, оқу-әдістемелік жұмыстарды әзірлеу, ғылыми-зерттеу мақалаларын жазу кезінде дереккөздерге сілтемелерді көрсетіп, жұмыс соңында пайдаланылған дереккөздердің тізімін ұсыну қажет;

- білім алушыларда дереккөздерді іздеу және талдау дағдыларын дамыту, білім алушыларға сілтемелерді, библиографияны ресімдеу бойынша заманауи талаптарды пайдалану бойынша кеңес беру;

- академиялық адалдық принциптеріне қатысты тапсырмаға немесе жұмысқа қойылатын талаптарды түсіндіру;

- студенттердің алдау, плагиат, деректерді бұрмалау, емтихан кезінде көмекші құралдарды пайдалану, бақылау жұмыстары және т.б. сияқты адалдық жағдайларына адал әрекет ету;

- емтихан, бақылау жұмыстары және т.б. кезінде қосалқы құралдарды пайдалану;

- дер кезінде білім алушылардың жұмысын тексеріп, оларға бағаларды жеткізу.

- Академиялық адалдық қағидаттарын бұза отырып орындалған жұмыстарды оқытушы белгілеген мерзімдерде бағалауға болмайды және қайта жасауға (не осыған ұқсас тапсырманы алуға және орындауға) тиіс. Орындалған жұмыс үшін баға төмендейді. Қайта жасалған жұмысты уақтылы тапсырмаған жағдайда, себепсіз кідірілген жағдайда, жұмыс үшін қанағаттанарлықсыз баға қойылады.

- Академиялық адалдық қағидаттарын қайталап және одан кейін бұзған жағдайда, жұмысты қайта жазу мүмкіндігі берілмейді.

- Емтиханда немесе ағымдағы және аралық бақылау кезінде академиялық адалдық сақталмаған жағдайда білім алушыға қанағаттанарлықсыз баға қойылады.

VIII. Бөлімше басшысының және бағыныштылардың өзара қарым-қатынас этикасы

8.1 Құрылымдық бөлімшенің басшысы:

- кәсіби және жалпыадамзаттық мінез-құлқымен кәсіпқойлықтың үлгісі бола отырып, адамдарға әділеттілік, ізгі ниет пен зейіннің үлгісі бола отырып, ұжымда тиімді жұмыс істеуге қолайлы моральдық-психологиялық климаттың қалыптасуына ықпал ете отырып, бағыныштыларға үлгі бола алады;

- өзіне өзі талапшыл және өзін өзі жетілдіруге ұмтылады;

- өз мінез-құлқының нормалары мен принциптерін кәсіби этика мен іскерлік қарым-қатынастың негізгі ережелеріне негіздеу;

- бағыныштылардың жеке басына құрмет көрсету, олардың қадір-қасиетіне нұқсан келтірмеу;

- ұжымда достық және іскерлік жағдай жасау;

- бағыныштылардың алдында өз қателіктерін мойындай білу және оларды өз атына сындарлы сын айтқаны үшін қудаламау;

- басшының өз жауапкершілігін әріптестері мен қарамағындағыларға беруге құқығы жоқ.

8.2 Бағынышты қызметкер міндетті:

- еңбек тәртібін қатаң сақтауға;

- басшыға келмеу себептері туралы уақтылы хабарлауға.

- әріптестердің қатысуымен басшының дұрыс емес мінез құлқына жауап бермеуге;

- колледж әкімшілігін, олардың аты мен әкесінің атын білу;

- дәлізде немесе ашық аумақта басшымен кездескен кезде бірінші болып сәлемдесу;

- үй-жайға кіріп, алдымен қатысушылармен амандасу.

- оқу-тәрбие, ғылыми жұмыс, СМЖ және колледждің ішкі өмірін ұйымдастыру мәселелері бойынша колледж және құрылымдық бөлімшелер басшылығына өз пікірін ашық айтуға және өтініштер мен ұсыныстармен жүгінуге;

- оның жеке беделі мен іскерлік беделіне немесе колледждің беделіне нұқсан келтіруі мүмкін жанжалды жағдайларға араласудан аулақ болу керек.

8.3 Жиналыстар мен кеңестер өткізу:

- жиналысқа немесе кеңеске уақытында келу;

- күн тәртібімен алдын ала танысу және өзімен барлық қажетті материалдарды алу;

- жиналыс немесе жиналыс басталар алдында ұялы телефондарды өшіру;

- сөз сөйлеушілерге құрметпен қарау керек, тыныштық пен тәртіпті сақтау керек, сөйлеу аяқталғаннан кейін ғана сұрақтар қою керек;

- мәжіліс кезінде залға шығып қайтқанда үнсіз кешірім сұрайды;

- жеке мәселелерді шешу үшін жиналыс трибунасын пайдаланбау.

8.4 Іскерлік телефон байланысы процесінде келесі ережелерді сақтау ұсынылады:

- кіріс қоңырауларына тез, нақты жауап беруге, жауап берген кезде өзінің тегін, атын және лауазымын атауға;

- колледж бөлімшелеріне қоңырау шалған кезде әңгімелесушіге өзін таныстыру керек (өзінің аты мен әкесінің атын және/немесе лауазымын және/немесе бөлімшенің атауын атау), сондай-ақ сұхбаттасушының қазіргі сәтте әңгімелесу үшін уақыт бөлуі мүмкін бе деп сұрауы керек;

- басқа ұйымдарға қоңырау шалу кезінде сіз өзіңізді таныстыруыңыз керек

(тегі, аты және әкесінің аты, лауазымы, колледж атауы), сұхбаттасушының қазіргі уақытта сөйлесуге ыңғайлы екендігін нақтылауыңыз қажет;

- әдетте қоңырау шалушы әңгімені аяқтауы керек;
- егер қызметкер әріптестерімен немесе сыртқы өкілдермен байланысуы қажет мәселе шұғыл болмаса, электрондық пошта арқылы байланысқа басымдық беру керек.

IX. Сыртқы құрылымдармен, серіктестермен және бұқаралық ақпарат құралдарымен өзара әрекеттесудің этикалық ережелері

9.1 Колледждің сыртқы ұйымдарымен, әлеуметтік серіктестерімен және жұмыс берушілерімен өзара іс-қимыл жасау кезінде оның құрылымдық бөлімшелері, оқытушылары, қызметкерлері басшылыққа алады:

- іскерлік этиканың жоғары стандарттарын;
- берілген ақпараттың дұрыстығы қағидаты;
- келіспеушіліктер мен дауларды келіссөздер және ымыраға келу жолымен шешудің басымдылығы принципін.

X. Бұқаралық ақпарат құралдарымен өзара әрекеттесу кезінде колледж оқытушылары мен қызметкерлері:

- колледж мүддесі үшін әрекет етеді, оның имиджін қолдайды, колледж мүдделеріне зиян келтіретін іс-әрекеттер жасамайды;
- колледждің беделін түсіруден бас тартады;
- өз міндеттерін орындау барысында алынған ақпаратты мақсатсыз пайдалануға жол берілмейді;
- жалған ақпараттың таралуына жол бермейді.

Қорытынды ережелер

1. Жұмысқа қабылдау кезінде кадрлар жөніндегі инспектор оқытушыны немесе қызметкерді өзінің кәсіби құзыреті шегіндегі міндеттері, құқықтары мен іс-әрекеттері туралы хабардар етуге, біліктілік сипаттамасының мазмұнымен және осы Кодекспен қол қою арқылы таныстыруға міндетті.

2. Кодекстің ережелерін бұзу колледж оқытушысы мен қызметкерінің мәртебесіне сәйкес келмейтін әрекет ретінде қарастырылады.

3. Осы Кодексте белгіленген этикалық нормалар мен ережелерді бұзуға байланысты мәселелерді қарау үшін Тәртіптік комиссия құрылды.

4. Кодекс нормаларын бұзғаны үшін оқытушыға немесе қызметкерге келесі шаралар қолданылуы мүмкін:

- көпшілік алдында кешірім сұрауға арналған ұсыныстар;
- колледждің Тәртіптік комиссиясында педагогикалық ұжым мен колледж әкімшілігінің алдында мінез-құлқын талқылау;
- тәртіптік және әкімшілік жазалар.

4. Колледж басшылығының осы Кодекстің нормаларын бұзған оқытушыға немесе қызметкерге қатысты келесі жазаларды қолдануға құқығы бар:

- ескерту;
- өгіс;
- қатаң сөгіс;
- еңбек шартын бұзу.